

להיפרד מהטראומה על תכנון יותר מלא ויציב

יעקב בכר - התאחדות מגדלי בקר
hmb-Bachar@icba.org.il

תכנון ענף החלב בישראל מורכב למדי - שיווק באי ודאות, קיץ לא נודע, כשרויות הולכות ומחמירות, תנודות גדולות במחירי חומרי הגלם בשוק העולמי. כל אלה מקשים על תכנון שיספק את צורכי השוק. לפיכך, ראוי שנייצר "כרית ביטחון" שתיתן את השקט והיציבות שנחוצים מאוד לכל השחקנים בענף החלב. לשקט ולביטחון יש גם פרמיה ששווה לכולנו לשלם אותה

ומכסות החלב מטפסות בהדרגה ואף סוגרים מעט פערים לטובת הרפתות הקטנות ואזורי ספר מועדפים (אנו תקווה שהשנה נגיע גם למכסות לבנים ממשכים).

ובכל זאת, ייתכן וניתן לשפר את תהליך התכנון, לפעולה חלקה יותר שלו ולשיפור במצבם של כל השחקנים במגרש האיכותי של ענף החלב.

להשתחרר מהטראומה

הטראומה, של עודפי חלב גדולים שנוצרו במהלך מדיניות הייצור החופשי בשנים 2007-2008 והצורך בגיוס מעל ל-100 מיליון שקל לפינוי אבקה וחמאה, הביאה למדיניות שמרנית, מרסנת ומוטה למטה של התכנון בענף, אשר אינה מתאימה לענף שנמצא בגידול. המדיניות השמרנית בהכרח מכוונת לכמות מיוצרת נמוכה מתחזית הצריכה. במצב שתחזית הביקושים נמוכה מהמצב שקורה בפועל,

איזה ענף מיוחד יש לנו!

המסתכל על ענף החלב בעולם הרחב, לא יתקשה לראות את התזזית ואת חוסר היציבות שבה הוא נמצא. מחירים עולים ויורדים, עודפי חלב וביקוש לא מסופקים, מלאים מצטברים ומתכווצים. ובתוכם נמצאים היצרנים והמחלבות עם מעבר חד מרווחיות להפסדים גדולים - אי ודאות שמקשה מאוד על תהליך קבלת ההחלטות ואספקת החלב.

הטראומה, של עודפי חלב גדולים שנוצרו במהלך מדיניות הייצור החופשי בשנים 2008-2007 והצורך בגיוס מעל ל-100 מיליון שקל לפינוי אבקה וחמאה, הביאה למדיניות שמרנית, מרסנת ומוטה למטה של התכנון בענף, אשר אינה מתאימה לענף שנמצא בגידול

פורום תכנון מרחב במועצת החלב

בישראל, שפר עלינו גורלנו, ולנו יש שיטה ייחודית שקוראים לה "תכנון כולל בענף החלב" ובה הצלחנו להגיע למיצוי מיטבי של האינטרסים של כל השותפים לענף.

הצרכנים מקבלים תוצרת חלב, במגוון, באיכות ובמחירים, מן הטובים בעולם. המחלבות מקבלות חלב גולמי ביציבות ובאיכות והיצרנים, במנגנון ממשלתי שקובע כמות ומחירים, שגם מבטיחים רמת הכנסה הוגנת.

כולנו חיים ב"בועה" חיובית יחסית, ומצליחים לגונן על השוק המקומי בהצלחה רבה ולאורך זמן.

יתר על כן, בשנים האחרונות יש תהליך צמיחה אטי, אך מתמיד,

אפרים עזרא ויוסי מלול סייעו בהכנת הכתבה

יעקב בכר מקבל עוגת יום הולדת משולה, מזכירת המועצה

גורר הדבר לשינויים רבים במהלך השנה - מכסות נמוכות מדי, לחצים מודאגים של מחלבות להגדלת הייצור, מלאי חומרי גלם שלא עולים, וחוסר יציבות יחסי בענף.

כושר התגובה של הרפתן לשינוי מדיניות מרשים מאוד, אך את התוצאות במכל רואים כחודשיים-שלושה מההודעה (זה מלחיץ את מקבלי ההחלטות) והוא מסוגל לספק כ-5% נוספים בשנה הראשונה מההודעה.

נכון, מדובר באחוזים בודדים מהייצור השנתי, אך הם מספיקים לתת תחושת אי יציבות ואי נחת.

המחלבות מבקשות לקבל בביטחון את מלוא החלב הגולמי לצריכתן, לקבל את החלב הנחוץ בקיץ וגם בכשרות המתאימה (שהולכת ומחמירה). הן לוחצות להגדיל את הייצור, כדי לקבל ביטחון שיוכלו לעמוד בתכנית השיווק ובתחרות מול המחלבות האחרות

מה רוצים השחקנים במגרש החלב?

הרפתנים מבקשים לספק את כל צריכת החלב בשוק הישראלי המתוכנן, למשתמשים מחוץ לתכנון וגם קצת יצוא שמתבצע. הם פיתחו יכולות תגובה מהירות למצבים משתנים (שיש להן עלות לא קטנה) ו"בהינתן פקודה", הם מסוגלים לספק את כל כמות החלב שיתבקשו לייצר. תופעה של מחסור בחלב, או אף חשש למחסור

- מהווה איום על היצרנים.
- המחלבות מבקשות לקבל בביטחון את מלוא החלב הגולמי לצריכתן, לקבל את החלב הנחוץ בקיץ וגם בכשרות המתאימה (שהולכת ומחמירה). הן לוחצות להגדיל את הייצור, כדי לקבל ביטחון שיוכלו לעמוד בתכנית השיווק ובתחרות מול המחלבות האחרות (מה יקרה אם לא יהיה מספיק חלב? מה אם יהיה קיץ קשה?) ובמיוחד, שברוב הנטל של פינוי העודפים, נושאים מועצת החלב דרך התקציב וקופת חלב חריג (תשלום מופחת לרפתן). החלופה שלהן בעת מחסור או חשש למחסור, היא פתיחה מוגברת של הייבוא.
- מדיניות "המתכנן הלאומי" ליצור איזון שנתי מדויק מאוד בין

מולרם קונסטרוקציות ומבנים בע"מ

תכנון וביצוע עבודות מתכת מיוחדות

"מולרם" עוסקת בענף המתכת משנת 1971 בתחומי החקלאות, תעשייה בנייה ופיתוח

- בניית רפתות כולל עבודות תשתית בטון וגמר
- בניית סככות לרפת עם גג נפתח
- בניית לולים לעופות
- מחסנים, בתי אריזה ובתי קירור
- הקמת מבני תעשייה ומסחר
- קונסטרוקציות פלדה למפעלים ומוסדות
- מעקות פלדה לגשרים, גשרי שילוט, מסגרות אומן

אזור התעשייה רח' אלול 10 קרית גת 82000
טל. 08-6811522 פקס. 08-6601514 נייד: 050-5375026, 050-5854055
molram@nana.co.il

בין לקוחותינו: המגזר מושבי/קיבוצי, מע"צ, נתיבי איילון, רכבת ישראל, חברות פרטיות כגון שפיר הנדסה, סולל בונה, לינום ועוד

3. תיקבע רצועת חלב עודף בשיעור של 3% שתקבל מחיר כלכלי סופי - 95% בקיץ ו-60% בחורף. ייצור מעבר ל-3% יזכה למחיר נמוך במיוחד - 80% בקיץ ו-30% בחורף.
4. עודפי חלב - עלות פינוי החלב בתכנון מתקציב מועצת החלב. מעבר לתכנון, תחול העלות על כל השותפים לענף - 50% מועצת החלב, 25% מחלבות, 25% יצרנים (בניכוי הקרנות שיצטברו מהתשלום המופחת בגין חלב עודף).
5. עידוד העברת חלב לקיץ - תימשך המדיניות הנוכחית.

מילת המפתח היא "כרית ביטחון" - רחבה יותר, רכה יותר, שהראש והגוף יוכלו להישען עליה בביטחון. היא מורכבת מכמה אלמנטים מצטברים ומפשטים

מה נרויח כולנו מתכנון מרחיב יותר:

- היצרנים - ייצור החלב יהיה יותר יעיל, יזכו ליציבות ולאופק תכנוני בטוח יותר.
- המחלבות - יקבלו ביטחון למלוא הביקוש לחלב גולמי, יותר חלב בקיץ, יותר חלב מהדרין.
- מועצת החלב - תכנון יציב. מצב של חוסר בחלב גורם ללחץ של המחלבות (בצדק) משליך על קבלת ההחלטות. תכנון יציב יתרום לאמון בין המערכות; רפתנים-מחלבות, רפתנים-מועצת החלב, מחלבות-מועצת החלב.
- תכנון יציב יפנה אנרגיות וזמן להרבה דברים חשובים.
- זהו מהלך שיש בו מרוויחים בלבד.

שנה אידיאלית להתחלה

ההצעה בוודאי לא מושלמת והכלכלנים ירצו לעשות שינויים במספרים, אך שווה להתחיל את הניסוי בשנה הקרובה כי מחיר המטרה בירידה ומחירי חומרי הגלם בעולם, גבוהים יחסית, וכך עלות פינוי העודפים תהיה נמוכה יחסית (כ-70 אג' לליטר). רמת הסיכון נמוכה יחסית לשנים אחרות.

מדגדג לי בעט לכתוב, שיש לי תחושה, שאחרי ניסוי של שנה נתאהב כולנו ביציבות שתהיה בענף ובתועלות הנוספות שיקבלו כל השחקנים במגרש התכנון.

ניסינו הרבה שנים לעשות שינויים והתאמות במבנה מקובע יחסית, מוצע לצאת מהטראומה של תוצאות הייצור החופשי ולחשוב קצת "מחוץ לקופסה".

- אנחנו יכולים רק להרוויח!

הצריכה השנתית לייצור השנתי, כך שלא יהיו עודפים (שצורכים תקציבים), הנה בלתי אפשרית, לנוכח האילוצים הרבים של השחקנים בענף. יכולת הגמישות של המתכנן תלויה בתקציב שעומד לרשות המועצה בסעיף הפינוי.

עקרונות הביטחון

ראוי ללמוד מלקחי התכנון בשנים האחרונות ולקראת שנת התכנון 2011, לשנות מקצת מהנחות העבודה, כדי לתת ביטחון ויציבות ליצרנים ולמחלבות וגם לספק את כל צורכי השוק לחלב ולמוצריו. מילת המפתח היא "כרית ביטחון" - רחבה יותר, רכה יותר, שהראש והגוף יוכלו להישען עליה בביטחון. היא מורכבת מכמה אלמנטים מצטברים ומפשטים.

1. מלאי סוף שנה - שייכים לשנה השוטפת ואם יש צורך, לפנות אותם במחירי השוק. תכנון השנה לא ייקח בחשבון אבקה צבורה בפתיחה.
2. אי ביצוע - קיים באופן קבוע (כפי שקיימת בשוק העבודה "אבטלה חיכוכית" קבועה כ-1.5%). יש להוסיף למכסה הכוללת כ-1% לפחות, כדי לספק את החוסר.
3. מכסות חלב מלאות - המכסה תכלול את כל הצריכה המקומית מחלב ישראלי.
4. שליטה מלאה בייצור - אין מדיניות של ייצור חופשי שבה המתכנן מעביר את השליטה על היקפי הייצור לידי השוק. בענף מתוכנן צריך לשלוט במצב, כל הזמן, ובכל המרכיבים.
5. חלב עודף מוגבל - מעל ל-3% חלב עודף, יהיה נמוך שלא יעודד ייצור. החלב העודף מיועד רק לנושא אחד - להבטיח שהיצרנים אכן יעמדו במכסתם.
6. תוספת חודש לתקופת הקיץ - מאי או נובמבר. זה יבטיח כניסה ויציאה חלקה יותר בקיץ וכך יבטיח יותר חלב בתקופה שבה קיים עודף ביקוש על היצע - חודשים יולי-אוקטובר. יש לשים לב לחודשי סוף השנה שמוגדרים חורף ומהווים וסת לייצור בשנה העוקבת.
7. צרכנים בשוק הלא מתוכנן - ראוי שמועצת החלב תגיע להבנות עם תעשיות ויבואנים שאינם בתכנון. הבנות אלה יבטיחו רכישת חלב ואבקה ישראליים במהלך השנה וגישור בייבוא על ההפרש.
8. ביטוח פנימי - מחויבות משותפת של המועצה, המחלבות והיצרנים, לטפל בעודפים באם יהיו כאלה.

ההצעה

1. כמו תמיד, ועדת התכנון תקבע את היקף הצריכה של חלב מקומי מייצור מקומי - נניח 1,300 מיליון ליטר (תוספת 1% אי ביצוע וללא מלאי פתיחה). זו המכסה הבסיסית שתחולק ליצרנים.
2. למכסה הבסיסית מוסיפים כרית ביטחון של כ-12 מיליון ליטר (שווה ערך ל-1,000 טון אבקה חלב וכ-500 טון חמאה) שתחולק באופן יחסי לכל היצרנים על פי מכסתם (כך גם כאשר יורידו תשלום לכיסוי הפינוי - הוא יחול על כל התוספת המחולקת).